

KIRSAL SOYLULAŞTIRMA KAVRAMI ÜZERİNE BİBLİYOMETRİK BİR İNCELEME

Ceren ERCOŞKUN¹, Nilgün GÖRER TAMER²

Makale İlk Gönderim Tarihi / Recieved (First): 28.11.2022

Makale Kabul Tarihi / Accepted: 30.12.2022

Atıf/©: Ercoşkun, C. & Görer Tamer, N. (2022), Kırsal Soylulaştırma Kavramı Üzerine Bibliyometrik Bir İnceleme, Scientific Journal of Innovation and Social Sciences Research,2(2),93-110

Özet

İnsan yerleşimleri zaman içinde büyük değişimlere uğramaktadır. Dünya üzerinde 2007 yılında kentsel nüfus kırsal nüfusu geçerken, kırsal alanlar da ekonomik, sosyal ve fiziksel yönden hızlı bir değişim sürecine girmiştir. Kırsal alanda meydana gelen değişimler, kentlilerin kırsal doğru eğilimiyle ortaya çıkan kırsal soylulaştırma kavramıyla ilişkilendirilmeye çalışılmaktadır. Kırsal alan-kentsel alan sınırlarının belirsizliği, işlevi değişen arazi kullanımları tartışılmaya devam ederken bu konu üzerinde özellikle 2000'li yıllardan sonra çok sayıda araştırma bulunmaktadır. Bu makalede kırsal soylulaştırma ile ilgili çalışmaların veritabanlarından bilimsel bir tarama gerçekleştirilmiştir. "Kırsal soylulaştırma" anahtar sözcüğü kullanılarak Web of Science tarafından taranan çalışmalar için 1980 ile 2022 yılları arasında 200 yayın üzerinden bibliyometrik bir analiz yapılmıştır. Belirli bir alanda belirli bir dönemde ve belirli bir bölgede kişiler ya da kurumlar tarafından üretilmiş yayınların ve bu yayınlar arasındaki ilişkilerin sayısal olarak analizini hem listeleme hem de görsel olarak ağ haritalarına dökme sonucu konunun daha iyi anlatılmasına ve kavranmasına olanak tanımaktadır. İşbirliği, ortak kullanım analizi ve atıflar analiz edilerek bu konuda en çok çalışma yapan ülkeler, kurumlar, önemli dergiler ve anahtar sözcükler ilişkisel olarak ortaya koyulmuştur. Bunlar kümelendirilerek bundan sonraki çalışmalar ve akademik işbirlikleri için bilgi haritaları sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kırsal soylulaştırma, kırsal dönüşüm, bibliyometrik analiz, ilişkisel ağlar, bilgi haritası

THE BIBLIOMETRIC ANALYSIS ON THE CONCEPT OF RURAL GENTRIFICATION

Abstract

Human settlements are undergoing major changes. While the urban population exceeded the rural population for the first time in the world in 2007, rural areas also entered a rapid process of economic, social and physical change. This change is a multifaceted change that includes social, physical and economic aspects. The changes that occur in the rural area are tried to be associated with the rural gentrification concept that emerged with the tendency of the urbanites towards the countryside. While the uncertainty of rural-urban boundaries and land uses with changing functions continue to be discussed, there have been many studies on this subject, especially after the 2000s. In this article, a scientific search was carried out from the databases of studies on rural gentrification. A bibliometric analysis was made of 200 publications between 1980 and 2022 for studies searched by the Web of Science using the keyword "rural gentrification". The numerical analysis of the publications produced by individuals or institutions in a certain area, in a certain period and in a certain region, and the relations between these publications, both by listing and visually pouring into network maps, allow the subject to be better explained and comprehended. Collaboration, common usage analysis and citations were analyzed and the countries, institutions, important journals and keywords that made the most studies on this subject were revealed as relational. These were clustered and knowledge maps were presented for future studies and academic collaborations.

Keywords: Rural gentrification, rural transformation, bibliometric analysis, relational network, knowledge map

¹ Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Çevre Bilimleri Anabilim Dalı , cerenercoskun@gmail.com, 0000-0002-0703-4727

²Prof.Dr., Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı, gorer@gazi.edu.tr, 0000-0001-6502-3105

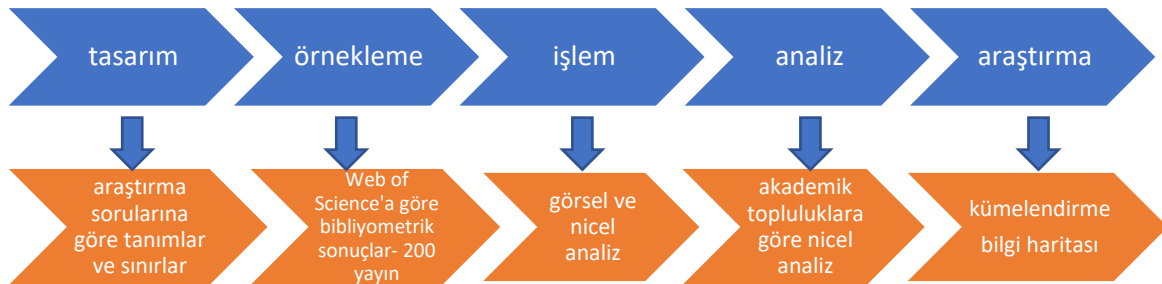
1. GİRİŞ

Geçen yüzyıl kentsel ve kent çeperi arazi kullanımında büyük değişiklikler olmuştur. Büyük ofis alanları, alışveriş merkezleri, otobanlar, yerleşim yerleri, gelişmiş ülkelerin metropollerinde çöken kent merkezleri, üçüncü dünya ülkelerindeki mega kentler gibi, yerleşimler yeni biçimler olarak yeni karakterler kazanmışlardır. Daha önce ölçek olarak insan ölçeğinde yürünebilir olan kentler yüzlerce hektara çıkmış, kentte ulaşımın ana ögesi olan yayalar taşıta bağımlı hale gelmişlerdir. Bu gelişmeler pek çok sorunun da kaynağı olmuşlardır. Bugünün gelişme şekli, ekonomik ve fiziksel olarak büyük oranda arazi ve kaynak tüketimi ile gerçekleşmekte, ekosistemlere zarar vermekte, birçok kirletici ve zehirli madde ortaya çıkarmakta ve iklim değişikliği gibi tüm dünyayı ve insanlığı etkileyen tehditlere yol açmaktadır. Günümüzde Avrupa, İngiltere, Amerika'da pek çok tarım alanı tarım dışı faaliyetlerde ve rekreasyon amaçlı kullanılmaya başlanmıştır (Sutherland, 2022; Abrams, 2012). Bu işlevsel değişim çok uzun zaman içinde ve bir birikim sonucunda ortaya çıktığı için pek çok kişi bu sürecin hayatı temelden değiştireceğini kavrayamamaktadır. Bu çalışmada, kırsal alanın değişimini soylulaştırma kavramı açısından ele alan bir bibliyometrik bir analiz yapılmıştır. Nicel verileri ve nitel bilgiyi harmanlayarak görsel haline getirmek önemlidir. Bilgi haritaları, kavramların panoramik bilişini temsil etmekte, araştırmacılara ve uygulayıcılara rehberlik etmesi yönünde akademik yeni bir alanı etkili ve sistematik bir şekilde anlamak ve ilgili akademik araştırma ve uygulamaya katkıda bulunmayı hedeflemektedir (Wang vd. 2021). Buna göre bu makalede aşağıdaki sorulara yanıt aranmaktadır:

- 1) Kırsal soylulaştırma kavramının alanyazındaki gelişiminde etkili olan araştırmacılar, bilim alanları ve akademik topluluklar hangileridir?
- 2) Kırsal soylulaştırma konusunda anahtar araştırma konuları nelerdir?
- 3) Kırsal soylulaştırma üzerine bilgi temelleri ve bilgi yapısı nasıl oluşmuştur?

Makalede ilk olarak soylulaştırma ve kırsal soylulaştırma kavramları açıklanmakta, daha sonra Web of Science veri tabanındaki sonuçlar listelenerek yorumlanmakta, sonrasında VOSviewer programı desteğiyle görsel olarak ilişkiler ağı ortaya konulmaktadır.

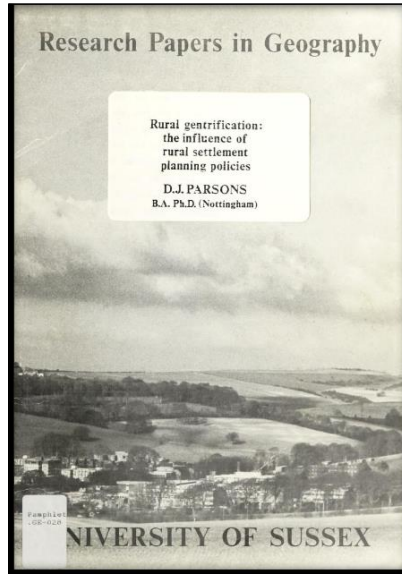
Bu kapsamda araştırma çerçevesi olarak 1. Adımda kırsal soylulaştırma tanımları ve araştırma sınırları verilmiş, 2. Adımda bu konuda bibliyometrik veriler toplanmış, 3. Adımda analiz yöntemleri seçilmiş, 4. Adımda araştırma sonuçları nicel olarak analiz edilmiş ve görselleştirilmiş, 5. Adımda ise bilgi haritası oluşturulmuştur (Şekil 1).

Şekil 1. Araştırma çerçevesi

2. SOYLULAŞTIRMA TARTIŞMALARI İÇİNDE KIRSAL SOYLULAŞTIRMA KAVRAMININ GELİŞİMİ

Soylulaştırma kavramı doğasında ekonomik, demografik, sosyal, fiziksel ve kültürel değişimleri barındıran karmaşık bir kavramdır (Nelson, 2018). İlk olarak İngiliz sosyolog Ruth Glass tarafından 1964 yılında Londra’da bulunan merkeze yakın çöküntü içindeki işçi mahallelerinde bulunan konutların, daha üst gelir grubundakiler tarafından alınıp yeniden inşa edilmesini açıklamak için kullanılmıştır (Hamnet, Williams, 1980, Slater, 2011). Kırsal soylulaştırma kavramı ise ilk olarak 1978 yılında Parsons tarafından kırsal planlama çalışmalarının etkilerini ortaya koymak amacıyla yayınlanan araştırmada kullanılmıştır (Şekil 2). Kırsal alana rağbetin metalaşması, yaşam tarzını değiştirmesi, orta sınıfın sağlıklı gıda, doğaya özlem ve barışçıl yaşam ile kıra yönelmesi, arsa değerlerinin artması, tarımdan turizme ve rekreasyon kullanımına dönüşüm üzerinde durulmuştur.

Şekil 2. Parsons’un kırsal soylulaştırma yayınının kapağı (1978)

Soylulaştırma kavramı doğasında ekonomik, demografik, sosyal, fiziksel ve kültürel değişimleri barındıran karmaşık bir kavramdır (Nelson, 2018). Soylulaştırma alanyazını çoğunlukla kent merkezlerinde meydana gelen değişimi inceleyip anlamaya çalışmıştır. Yapılan çalışmalar incelendiğinde; soylulaştırmanın tanımı odaklı tartışmalar (Redfern, 2003), soylulaştırmanın açıklanması ile ilgili çalışmalar (Hamnett, 2003), soylulaştırmanın ölçeği ve çeşitliliği (Phillips, 2008, Rofe, 2003), soylulaştırıcıların karakteri, yer değiştirme ve diğer etkileri (Redfern, 2003, Slater, 2006), soylulaştırmayı sağlayan aktörler (Boddy, 2007), soylulaştırmaya neden olanlar ve finansörler (Wyly ve Hammel, 1999) ile ilgili başlıklar altında çalışmalar yapıldığı görülmektedir.

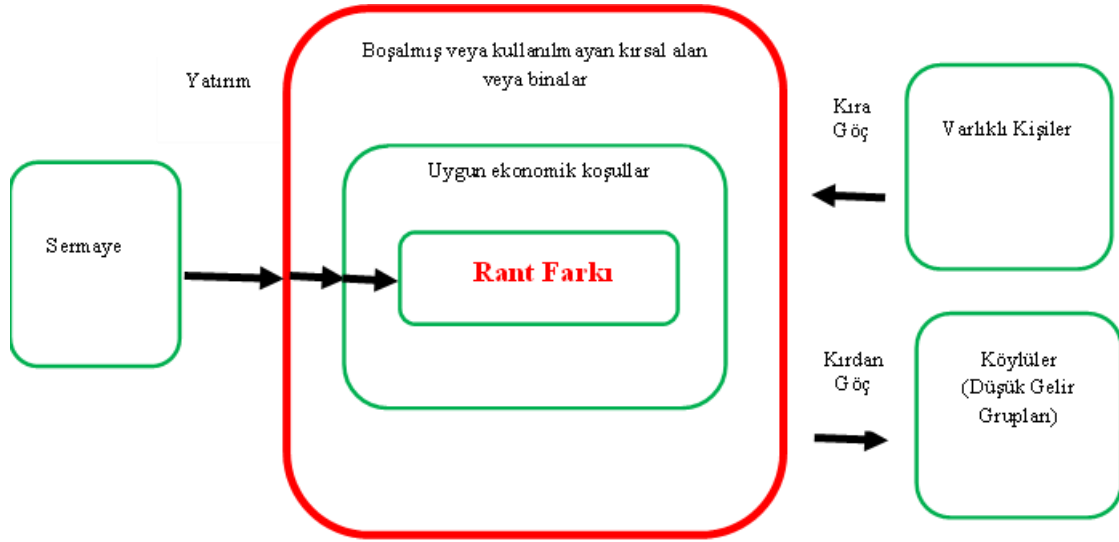
Kırsal soylulaştırma kavramı, genelde İngiliz ve Amerikalı araştırmacılar tarafından kullanılmaktadır (Phillips ve Smith, 2018). Özellikle 2000’li yıllardan sonra farklı ülkelerdeki araştırmacılar da kırsal soylulaştırma kavramı ile ilgili çalışmalar yayınlamışlardır. Bu olgunun meydana getirdiği sosyal, fiziksel ve ekonomik gelişimler, coğrafyacılar, kent plancıları ve ekonomistler tarafından “kırsal soylulaştırma” başlığı altında incelenmekte ve kırdan ortaya çıkan bu yeni kavram çeşitli yönleri ile açıklanmaya çalışılmaktadır (Scott vd., 2011).

Soylulaştırma kavramı her ne kadar kentsel bir kavram olarak görülse de son otuz yılda kırsal soylulaştırma ile ilgili pek çok araştırma yapılmıştır (Darling, 2004). Kırsal ilgili çalışmalarda kırsal göç ve kentsel yayılma üzerine araştırmalar yapılmış, ancak bu çalışmalarda kırsal soylulaştırma kavramı ile bağlantı kurulmamıştır. Bunun yanında Phillips 2005 yılında yaptığı çalışmasında “çeper kentleşme, kırsal demografik değişimler, kırsal yeniden yapılanma-kırsal canlanma” gibi birçok kırsal alan ile ilgili çalışmanın dolaylı yoldan soylulaştırma ile ilgili olduğunu vurgulamıştır (Phillips, 2005).

Kırsal soylulaştırma ile ilgili araştırmalar incelendiğinde 4 temel unsurun altı çizilmektedir. Bunlar kırsal nüfusun sosyo-ekonomik yapısındaki değişimler, üretkenlik sonrası sermaye birikim süreçleri, kırsal konut yapısında meydana gelen değişimler ve kırsal değişimde rol oynayan aktör ve kurumlardır (Smith ve Phillips, 2001; Phillips 2002, 2005; Smith 2008; Darling 2005).

Zamansal olarak çalışmalar incelendiğinde ise ilk grup çalışmalar İngiltere’deki kırsal yerleşmelerde meydana gelen sosyal sınıf değişimlerini, orta sınıf tarafından şehir dışı ve banliyölerde 'doğa' ve/veya kırsallık tüketimi etrafında organize edilmiş bir yaşam tarzı yaratılmaya çalışılması ve artan arazi değerleri sonucu kırsaldaki işçi ve üreticilerin yerinden edilmesini vurgulamıştır. İkinci grup çalışmalar kırsal sermaye birikim sürecindeki değişimler ve özellikle endüstriyel veya tarımsal üretimin gerçekleştiği 'üretim sonrası' kırsal servis sektörünün kırsal alanlarda yoğunlaşması ve gayrimenkul piyasasında meydana gelen değişimlerin incelenmesi üzerinedir. Üçüncü grup çalışmalar ise çoğunlukla İngiliz kırsalında konut stokunda meydana gelen değişimleri, mülkiyet yapısında meydana gelen değişimler, devler konut politikaları ve mevcut konut stokunun fiziksel yapısında meydana gelen değişimleri ele almıştır. Dördüncü grupta ise kırsal soylulaştırma kavramının karmaşık ve kaotik yapısına vurgu yapan çalışmalar yer almaktadır (Lees ve Phillips, 2018). Kentsel soylulaştırma çalışmalarında olduğu gibi, kırsal soylulaştırma alanyazınında da üretimi ve tüketimi temel alan yaklaşımlar olduğu görülmüştür. Bazı çalışmalar kırsal soylulaştırmanın ana itici gücü olarak “tüketim” olduğunu savunmaktadır (Darling 2005, Phillips 2005). Ayrıca bu tüketim kavramı kırsal gelen insanların yeşil alanlara duyduğu ihtiyacı belirtmek için “yeşilleştirme (greenification)” başlığı altında da incelenmiştir (Smith ve Phillips, 2001). Manzara, doğal peyzaj, sakin yaşama isteği, hayal edilen doğada yaşama isteği gibi kavramlar tüketim bazlı yaklaşım içinde yer almışlardır.

Kırsal soylulaştırmaya temel olan diğer bir yaklaşım ise Smith (1987) tarafından ortaya konan rant farkı kavramının ortaya çıkardığı üretim bazlı yaklaşımdır (Şekil 3).

Şekil 3. Kırsal soylulaştırmaya üretim bazlı yaklaşım (Yeom, Mikelbank 2013).

Kırsalda yeni bir yapının yapılması tarımsal ve diğer yatırımların bölgeden geri çekilmesi ile ilgilidir ve üretken bazlı yaklaşımlar ile bir tutarlılık sergilemektedir. Diğer yapısal formlar ise çiftlik binalarının yenilenmesi dönüştürülmesi (ahırlar, işçi ve köylü evleri) ve diğer kırsal mülklerin (okul, değirmen, istasyon, dükkanlar) değişerek konuta dönüşmesi ve arazi değerlerinin artması ile eskiden kırsal yaşayan halkın bu artışı ekonomik olarak karşılayamaması sonucu göç etmesi ile ilgilidir (Phillips, 2002).

Özellikle 2000 sonrasında, kırsal alanların birbirlerinden çok farklı olduğu ve homojen bir kırsal soylulaştırma süreci yaşanmadığı üzerine tartışmalar yapılmıştır (Darling, 2005). Kırsal soylulaştırma kavramının geçmiş eylem ve ilişkilerin etkisinden bağımsız olmadığı, ileri sürülmüştür (Phillips, 2002; 2004). Kırsal soylulaştırma kavramının üretim ve tüketim yaklaşımlarının beraber ele alınması ile daha anlaşılabilir hale geleceğini savunan araştırmacılar da bulunmaktadır (Murdoch ve Marsden, 1994; Stockdale vd. 2000; Stockdale, 2006; Darling, 2005).

Bazı yazarlar ise kırsal soylulaştırmanın günümüz üretim biçimindeki değişim sonrası, değişimin altında yatan temel sebepleri araştırmadan anlaşılmasının güç olduğunu belirtmişlerdir (Marshden ve Sonnino, 2008; Bowler vd., 1991). Gelişmiş ulaşım ve haberleşme altyapısı eskiden uzak ve çevrede sayılan kırsal yerleşmeleri yeni köylüler ve bazı işletmeler için çekici kılmıştır. Aynı zamanda bu gelişmeler soylulaştırma ve iç göç için uygun koşulların oluşmasına neden olmuştur. Çiftliklerin birleşmesi, makinelerin insan emeğinin yerini alması, tarımda azalan istihdam ile birlikte kırsal alanda birçok boş mülk ortaya çıkmıştır. Neoliberal tarım politikaları tarım sektörünü kırılgan ve savunmasız bir hale getirmiştir. Geleneksel tarımsal sektöre vurulan böyle bir darbe daha çeşitlenmiş kırsal ekonomilerin ortaya çıkmasına neden olmuştur (Ilberry, 1998). Kırsal alanların yeniden yapılanmasında bireylerin tercihlerini hemen gerçekleştirme yeteneklerinin ekonomik, fiziksel, teknik olarak artması etkili olmuştur. (Stockdale, 2000).

Son zamanlarda yapılan çalışmalarda kırsal soylulaştırmanın zamansal-mevsimsel boyutu da ele alınmıştır. Kocabyık ve Loopmans (2021), Nelson'un (2018) geçici soylulaştırma (temporal gentrification) kavramına yönelik bir araştırma yapmışlardır. Anglo-Amerikan literatüründe kırsal

soylulaştırma her zaman daha yüksek gelir grubunun genelde yapılı bir kırsal bina stokuna gelip yerleşmesi ve köylüleri genelde yerinden etmesi şeklinde anlatılmaktadır. Oysa Anglo-Amerikan literatürüne karşı olarak geçici veya dönemselsel ya da mevsimsel soylulaştırma; döngüsel göç, ikinci konut, refah göçü (amenity migration), turizm veya öğrenci yerleşimi gibi kavramlarla anılmaktadır. Bu kapsamda mevcut ve genelde yaşlı emekli nüfus yerleşimde varlığını korurken, ikinci konut sahipleri, turistler ve öğrenciler mevsimsel olarak gelip gitmekte, yerel ekonomiye katkı yapmakta, kiralari arttırmakta, binaların çehresini değiştirmekte, eğitim altyapısını zenginleştirmektedir.

Kırsal soylulaştırma, eski çiftlik ve orman yakını arazilerinin ve yerleşim alanlarının satıldığı ve lüks konut geliştirmeleri, eğlence amaçlı ve turistik yerler olarak yeniden geliştirildiği süreçtir. Bu süreç, tipik olarak, mülk değerlerinin artmasına ve düşük gelirli ailelerin ve/veya işletmelerin yerinden edilmesine yol açan varlıklı sakinlerin akınına içermektedir. Michels 'Permanent Weekend' kitabında (2017), kırlardaki yazlık evlerin, turizmin, demografinin, tarımın, ormancılığın ve ekonomik kalkınma girişimlerinin modern yüzlerini inceleyerek bu değişiklikleri araştırmaktadır. Kanada'da kırsal soylulaştırmayı ele alan kitapta varlıklı sakinlerin artması yerel ekonomi için olumlu ve olumsuz yanlarına bakılmakta, küreselleşme boyutu irdelenmektedir. Neoliberalizm ve modern küreselleşme ile ilgili sorunlar yüzünden Kanada kırsalında yaşayanlar, değişen ekonomik politikalarla doğrudan ilgili önemli değişiklikler ve zorluklarla karşı karşıya kalmışlardır. Arazi kullanımı, gayrimenkul, koruma, gıda üretimi, ekonomik kalkınma, servet dağılımı, turizm ve serbest ticaret anlaşmaları üzerine tartışmalar kırsal kesimde çıkarları olanlar arasında bölünmeler yaratmaya devam ettikçe, bu değişiklikler ve zorluklar artan bir ilgi ve tartışma konusu haline gelmiştir. Farklı grupların kırsaldaki değişiklikleri nasıl değerlendirdiğini ve görüşlerinin, eylemlerinin ve değişiklik yapma yeteneklerinin mesleki pozisyona, kişinin o bölgedeki geçmişine ve yaşam tarzına göre nasıl değiştiğini incelemiştir.

Kocabıyık ve Loopmans (2021), Türkiye'de Burdur ilinin kırsal bir ilçesi olan Ağlasun ilçe merkezinde yaptıkları alan çalışmasında pek çok farklı grupta derin görüşme yapmışlar ve mevsimsel soylulaştırmanın üç farklı aktörü olduğunu ortaya koymuşlardır. Antalyalılar genelde bahar ve daha çok yaz dönemini yaşamak için ikinci konut ve kırevi sahibi olmakta, iklim koşulları serin olan dağ havası almaya gelmektedir. Öğrenciler meslek yüksekokulunda okumak için burayı tercih etmektedir. Sagalassos antik kentindeki kazı çalışmaları için gelen arkeolog gruplar bu yerleşimin çehresini değiştirmekte ve antik kenti gezmeye gelen turistler ise AirBNB gibi konaklama mekanizmalarını kullanarak turistleştirme soylulaştırmasında aktör olmaktadır. Bu farklı grupların kültürel yaşama, konut/yurt piyasasına ve yerel ekonomiye bir katkı getirdikleri açıktır. Mevsimsel soylulaştırma, nüfus kaybeden, tarımdan uzaklaşmaya başlayan kırsal alanlarda yerel ekonomiye bir canlılık getirmekte, yerleşimde kültürel yozlaşmaya yol açmadan ve yerel kimliği örselemeden günlük ritim değişikliğine sebep olmaktadır.

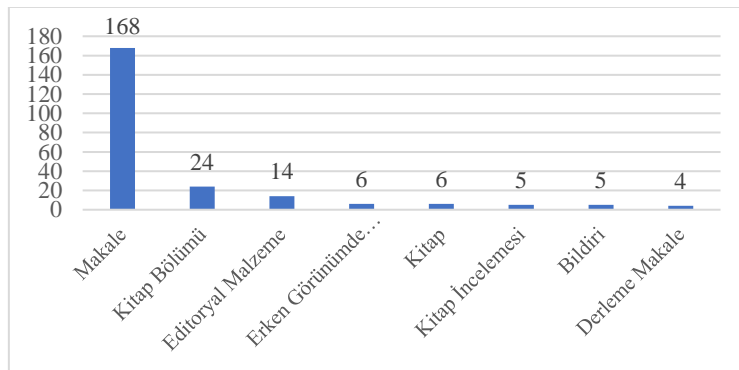
Polonya, Çekya, Slovakya, Macaristan, Litvanya gibi ülkelerde de kırsal soylulaştırma ile ilgili çalışmalar yapılmıştır. Eski sosyalist olan bu ülkelerde Anglo-Amerikan örneklerindeki köylülerin yerinden edilmesi ve köyün kimlik kaybı gibi sert dönüşümler değil yumuşak, daha çok orta sınıfın doğal çevreye, toprağa, kıra özlemiyle oluşan mevsimsel soylulaştırmaya dikkati çekmiştir. Kırsal soylulaştırmayı yeni gelen nüfus, yerel kaynaklar ve kırsal miras üzerinde yeni konut alanları oluşmasıyla yerel estetik kaybı, yeni hizmet ve donatıların gelmesi, arazi veya bina fiyatlarındaki artışla ilişkilendirmiştir. Mevcut kırsal üretimin sanayi sonrası dönemde yavaşlaması orta sınıfın mevsimsel kıra göçüyle yüksek eğitimlilerin gelmesi, yeni bir yaşam tarzını getirmesi söz konusudur. Kırsal

alandaki küçük burjuvalar Orta ve Doğu Avrupa’da 20. yüzyılın sonlarında artmaya başlamış, kırsal mekânda yeni ikinci konutlar inşa edilmiştir. Daha önce kırsal ilgisiz olmayan bu daha yüksek sosyo-ekonomik grup, doğanın tüketimi ve çevrenin bozulması anlamında “yeşil soylulaştırmayı” da beraberinde getirmiştir. Orta sınıfta büro çalışanları, sağlık ve eğitim sektöründekiler veya küçük esnaf ve serbest meslektaşları sayılmaktadır. Bu sınıfta kır evi sahibi olmak ve bu evi mevsimsel kullanmak bir sosyal statü ve saygınlık simgesi haline gelmiştir, arazi kullanımını değiştirmiş, kırsal geleneksel karakteri bozulmuş, tarım toprakları, kırsal peyzaj, orman ve doğal alanlar yerini rekreasyona ve konut işlevlerine bırakmaya başlamıştır. Sonuçta kır ve kent arasındaki ayrım kaybolmaya başlamıştır (Zweglinska-Galecka, 2021).

Kırsal soylulaştırma açısından olumlu görüş olarak, ikinci konut sahipleri artık o yerleşimde önemli bir paydaş grup olarak yeni yatırımlarda, yerel ticaret ve hizmetlerde söz sahibi olmuşlardır. Mevcut yerleşimdeki yaşlı ve emekli nüfusa daha genç ve daha eğitilmiş nüfusun eklenmesi, yeni ekonomik girişimlere, yeni işlere ve gelirden artışa olanak tanımıştır. Bu yeni köylüler pastoral görüntüden ve kırsal kültürel yaşamdan memnundur. Kafa dinlemek, rahatlamak ve güzel doğa arzusuyla rekreasyon faaliyetlerini yürütmektedir. (Zweglinska-Galecka, 2021). Bir başka olumlu görüş ise, orta sınıfın yeni geldikleri kırsal alanda konfor ve estetiği önemseyen, yerelde çevre aktivistliğini tetiklediği, iyi eğitilmiş bu yeni köylülerin kırsal toplumu dönüştürdüğü ve kırsaldaki ekolojik problemlerin çözümünde etkili olduğudur (Orhan, Yücel, 2019).

3.KIRSAL SOYLULAŞTIRMA ALANYAZINI İÇİN BİBLİYOMETRİK ANALİZ

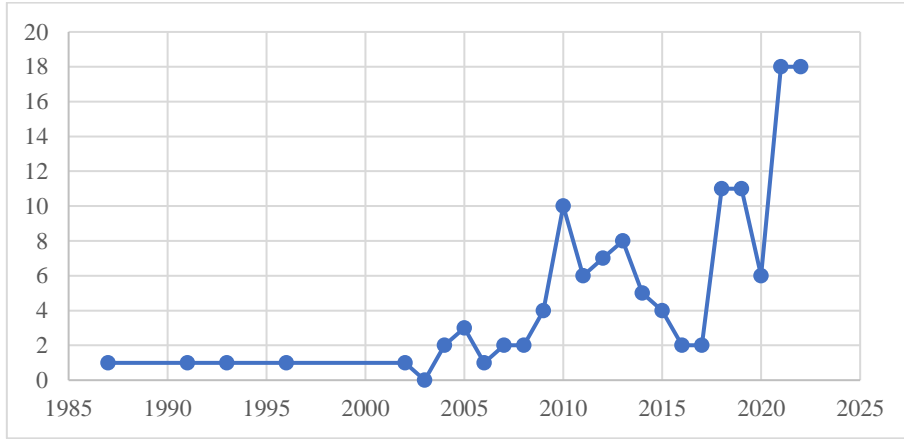
Kırsal soylulaştırma üzerine Web of Science Core Collection veri tabanında Konu Araştırma (Topic Search) kısmına ‘rural gentrification’ anahtar kelimesi yazılmıştır. 1980 yılından 2022 yılına kadar yapılan aramada 200 adet sonuç çıkmıştır. Yayın türüne göre sınıflandığında yayınların büyük bir kısmının (168 adet) araştırma makalesi olduğu görülmüştür. Diğer yayın türleri sırasıyla 24 kitap bölümü, 15 editoryal malzeme (yorum, tartışma vb.), 6 kitap, 6 erken görünümde yayın, 5 kitap özeti, 5 bildiri, 4 derleme makaledir (Grafik 1).

Grafik 1 Web of Science 1980-2022 yılları arası yayın türüne göre makale sayıları

Çalışmaların yıllara göre dağılımına bakıldığında, 2005 yılında yayın sayısında artışın başladığı, 2010’dan sonra konunun alanyazında giderek ilgi çeken bir çalışma konusu olduğu ve 2020 yılı sonrasında ise yayın sayısındaki sıçrama ile kavramın popüler bir çalışma alanı haline geldiği söylenebilir (Grafik 2). 2005 yılında Smith’in farklı sosyo kültürel grupların kırsal göç etmesi, Phillips’in Amerika’daki köylerin dönüşümü, Darling’in New York yakınındaki kırsal soylulaştırma ve rant farkı

üzerine çalışmalarını yayınladıkları makaleler, alanyazında en çok atıf alan önemli çalışmalar olarak öne çıkmaktadır. 2010 yılı ve sonrasında Amerikalı coğrafyacıların kırsal soylulaştırma konusuna ilgileri artmıştır. Amerika'daki çalışmaların yanı sıra İskoçya, İspanya ve Kanada ülkelerinin de kırsal alanlarındaki değişimi de soylulaştırma kavramı ile açıklayan araştırmalar r. Konu sosyolojik, çevresel, etnografik ve demografik açılardan ele alınmıştır. 2020 yılına gelindiğinde ise gelişmiş ülke örneklerine Çin, Türkiye ve İsrail çalışmaları eklenmiştir. Bu konular, planlama, halk sağlığı, refah ve sürdürülebilirlik dergilerinde ele alınmıştır.

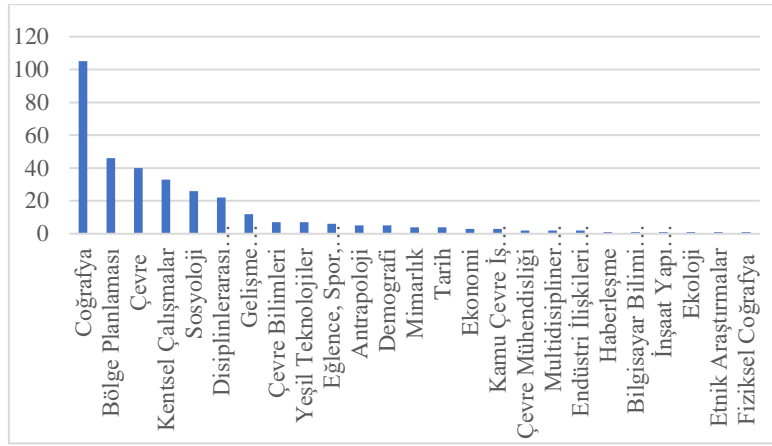
Grafik 2. Web of Science yıllara göre yayın sayıları

Kırsal soylulaştırma üzerine son 5 yıl içinde yapılan yayınların sayısında hızlı bir artış olduğu görülmekte, 2022, 2020 ve 2018 yıllarında yılda 15-22 arası çalışma yayınlanmıştır (Tablo 1).

Tablo 1. Web of Science yıllara göre yayın sayılarının dağılımı

Yayın yılı	Yayın sayısı	% dağılımı
2016-2022	131	61
2010-2015	55	26
2005-2009	23	11
1993-2004	4	2
Toplam	213	100

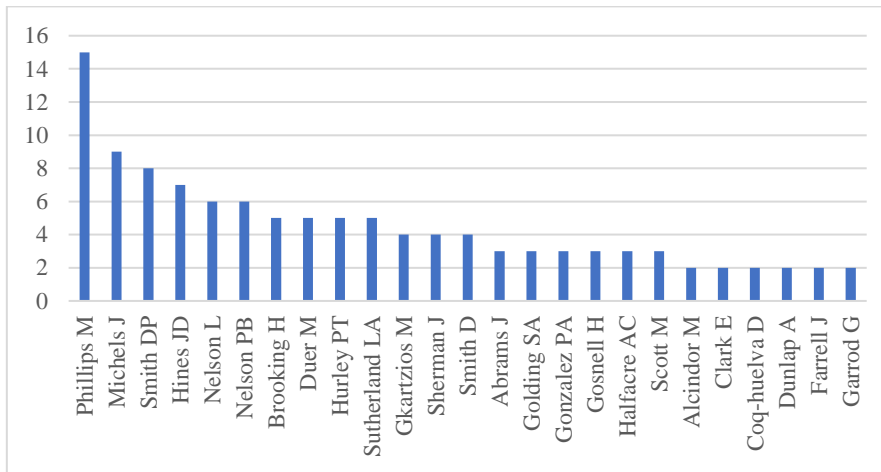
Kırsal soylulaştırma çalışmaları katkı verilen bilim alanları açısından değerlendirildiğinde en çok coğrafya alanında yapılmış çalışmalar (105) olduğu görülmektedir. Diğer bilimsel çalışmalar sırasıyla bölge planlama (46), çevresel (40) ve kentsel çalışmalar (33), sosyoloji (26), çok disiplinli sosyal bilimler (22), gelişme çalışmaları (12) ve çevrebilimi (7) alanlarında yapılmıştır (Grafik 3).

Grafik 3 Web of Science araştırma alanları

Kırsal soylulaştırma üzerine yapılan makalelerin dergilere dağılımına bakıldığında ilk sırada Journal of Rural Studies dergisi (24) yer almaktadır. McGill Queens Rural Wildland and Resource Studies Series’de 9, Permanent Weekend Nature Leisure and Rural Gentrification’da da 9, Dialogues in Human Geography dergisinde ise 8 ve Geoforum’da da 8 yayın bulunmaktadır.

Alanyazında yayın sayısına göre yazarlar sıralandığında ilk sırada M.Phillips yer almaktadır, bu konu üzerine 15 yayın yapmıştır. J.Michels 9, D.P.Smith 8 ve J.D. Hines 7 yayın ile onu izlemiş, L.Nelson ise 6 yayın üretmiştir (Grafik 4). M.Philips genelde endüstri sonrası gelişme, kırsalda yer değiştirme, İngiliz kırsal yerleşimleri, demografik açıdan kıra göçler, hareketlilik ve dinamiklik, çok boyutlu ve zamansal olarak kırsal soylulaştırma konularını ele almıştır.

Grafik 4 Web of Science yazar yayın sayıları

En çok atıf alan en önemli yayınların ayrıntısı ise Tablo 2’de verilmiştir. En popüler yayınların ortak özelliği 2018 yılı ve sonrasında yazılmış olmalarıdır. Bu yayınlarda son dönemde dikkati çeken kırsal soylulaştırmanın kır coğrafyasındaki değişimin “rant farkı”, “mülkiyet” ve “ekosistem” kavramları ile çevre ve peyzaj üzerine yoğunlaşmasıdır.

Tablo 2. Web of Science en popüler yayınların detayı

Yazar	Makale adı	Yayın adı	Yayın türü	Yayın yılı	Anahtar kelimeler
Kan, K	Creating land markets for rural revitalization: Land transfer, property rights and gentrification in China	JOURNAL OF RURAL STUDIES	Makale	2021	Arazi aktarımı; kırsal canlandırma; mülkiyet hakları; kırsal soylulaştırma; kırsal turizm; Çin
Farrell, J	Billionaire Wilderness: The Ultra-Wealthy and the Remaking of the American West	BILLIONAIRE WILDERNESS: THE ULTRA-WEALTHY AND THE REMAKING OF THE AMERICAN WEST	Kitap	2020	kırsal soylulaştırma; kümülatif avantaj; ilişkisel göç; sosyal sınıf; eşitsizlik; sosyoloji; büyüme modeli
Smith, GS; Breakstone, H; Dean, LT; Thorpe, RJ	Impacts of Gentrification on Health in the US: a Systematic Review of the Literature	JOURNAL OF URBAN HEALTH-BULLETIN OF THE NEW YORK ACADEMY OF MEDICINE	Derleme	2020	soylulaştırma; sağlık; sistematik derleme
Dronova, I	Landscape beauty: A wicked problem in sustainable ecosystem management?	SCIENCE OF THE TOTAL ENVIRONMENT	Makale	2019	Ekosistem yönetimi; sürdürülebilirlik; estetik ekosistem hizmetleri; peyzaj, karar verme süreçleri
Nelson, PB; Hines, JD	Rural gentrification and networks of capital accumulation-A case study of Jackson, Wyoming	ENVIRONMENT AND PLANNING A-ECONOMY AND SPACE	Makale	2018	İlişkisel kırsallık; rant farkı; kırsal soylulaştırma
Phillips, M; Smith, DP	Comparative approaches to gentrification: Lessons from the rural	DIALOGUES IN HUMAN GEOGRAPHY	Makale	2018	Karşılaştırmalı şehircilik; Fransa; kırsal soylulaştırma; Birleşik Krallık; ABD; kentsel soylulaştırma

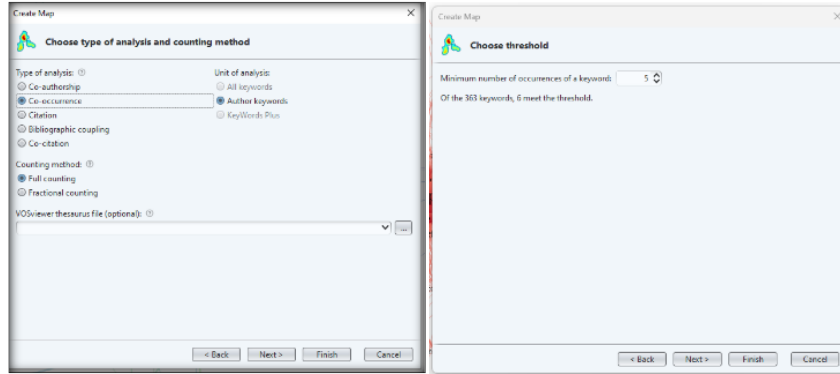
Bu çalışma kapsamında kırsal soylulaştırma alanyazınına ilişkin bir diğer değerlendirme de yayınlarda kullanılan anahtar sözcükler üzerinden VOSviewer programı ile yapılmıştır.

VOSviewer programı, bibliyometrik ağların görselleştirilmesi için tasarlanmış bir bilimsel haritalama yazılımıdır. Anahtar kelime eşleştirme analizi ve eş-yazarlılık analizlerinin yanı sıra atıf ağlarının görselleştirilmesi gibi birçok bibliyometrik ağ analizi bu program ile gerçekleştirilmektedir (Wang, Yang, 2019). VOSviewer, uzaklık tabanlı görselleştirme yaklaşımına dayalı olarak bibliyometrik ağları haritalamaktadır. VOSviewer bilgi görselleştirmesinde yazılımda geliştirilmiş VOS (Visualization of Similarities) algoritmasını işletmektedir. Bu algoritmayla bibliyometrik veri setleri içinde oluşturduğu belirlenen parametrelere bağlı olarak küme ve kümeler arasında bağlantıları ile ağ ve sıcak nokta-yoğunluk haritaları (heat map) oluşturmaktadır. Bilimsel haritalama için Web of Science ve Scopus veritabanlarından veri almaktadır (<https://www.vosviewer.com/>).

Bilgi haritalarını oluşturmak için kullanım analizi yöntemiyle düğümler ve ilişkiler ortaya konulmuştur (Wu vd. 2020). Burada düğümler yazarları, kurumları, ülkeleri, anahtar kelimeleri veya atıfları ifade etmektedir. Renkli kümeler ise düğümler arasındaki ilişkileri ortaya koymaktadır (Li vd. 2017, Wang

vd.

2021). Bu kapsamda kırsal soylulaştırma için ortak kullanım (co-occurrence) analizi VOSviewer programı desteğiyle yapılmıştır. Anahtar kelimeleri başlık ve özetlerden arayan program, 363 anahtar kelimeyi süzgeçten geçirmiş ve 5 kelime olan eşiğe göre, 6 kelime eşiği geçerek analize girmiştir (Şekil 4). Bu altı kelime “kırsal soylulaştırma”, “refah göçü (amenity migration)”, “yer değiştirme”, “soylulaştırma”, “kırsal” ve “çeper kentleşme (counter urbanization)” olarak saptanmıştır.

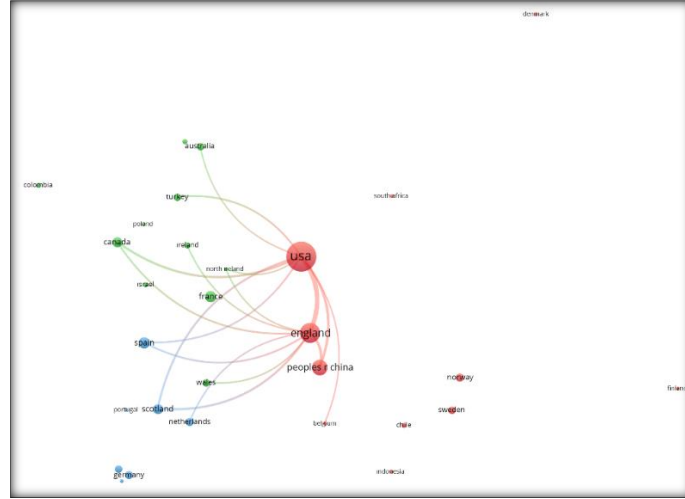

Şekil 4. VOSviewer analiz ve eşik ekranları

9 renk kümesinde toplanan ve kırsal soylulaştırma ile birlikte anılan anahtar kelimeler haritalandırılmıştır. Kırsal soylulaştırma kırmızı kümede dönüşüm, sürdürülebilirlik, ikinci konut, hareketlilik gibi anahtar kelimelerle birlikte (Şekil 5). Yeşil kümede soylulaştırma, kırsal dönüşüm, turizmde gelişme ve kültürel sermaye anahtar sözcükleri bulunmaktadır. Mavi kümede göç, doğa, kırsal gelişme, açık mor kümede ise refah göçü, yaşam tarzı göçü ve arazi kullanımı gibi anahtar kelime ağı ortaya çıkmıştır. Turuncu kümede ise konut, nüfus, sarı kümede tüketim, kırsal çalışmalar ve karşılaştırmalı kentleşme bulunmaktadır. Pembe kümede politik ekoloji, kırdan yeniden yapılanma ve mekan duygusu gibi kelimeler yer almaktadır. Mor kümede yer değiştirme, rant farkı ve miras gibi kelimeler de göze çarpmaktadır. Son olarak kahverengi kümede ise kent çeperinde yayılma, kapalı siteler, neoliberalizm bulunmaktadır. Dolayısıyla kırsal soylulaştırma konusu, sürdürülebilirlik/politik ekoloji, yer değiştirme, hareketlilik, kent çeperinde yayılma, konut ve refah göçü kelimeleriyle birlikte anılan geniş kapsamlı bir konudur (Şekil 6).

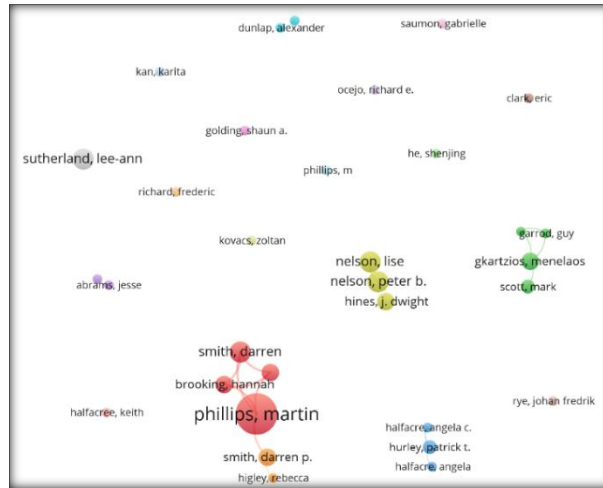
Selected	Keyword	Occurrences	Total link strength
☒	rural gentrification	63	96
☒	gentrification	29	51
☒	amenity migration	14	30
☒	displacement	8	18
☒	political ecology	8	16
☒	rural	6	14
☒	china	6	13
☒	migration	7	12
☒	tourism	4	12
☒	counterurbanisation	5	11
☒	housing	3	9
☒	population	2	9
☒	discourse	3	8
☒	rurality	6	8
☒	spain	2	8
☒	immigration	2	8
☒	conservation	2	7
☒	counterurbanization	3	7
☒	mobilities	2	7
☒	property	2	7

Şekil 5. İlişkisel anahtar kelimeler listesi

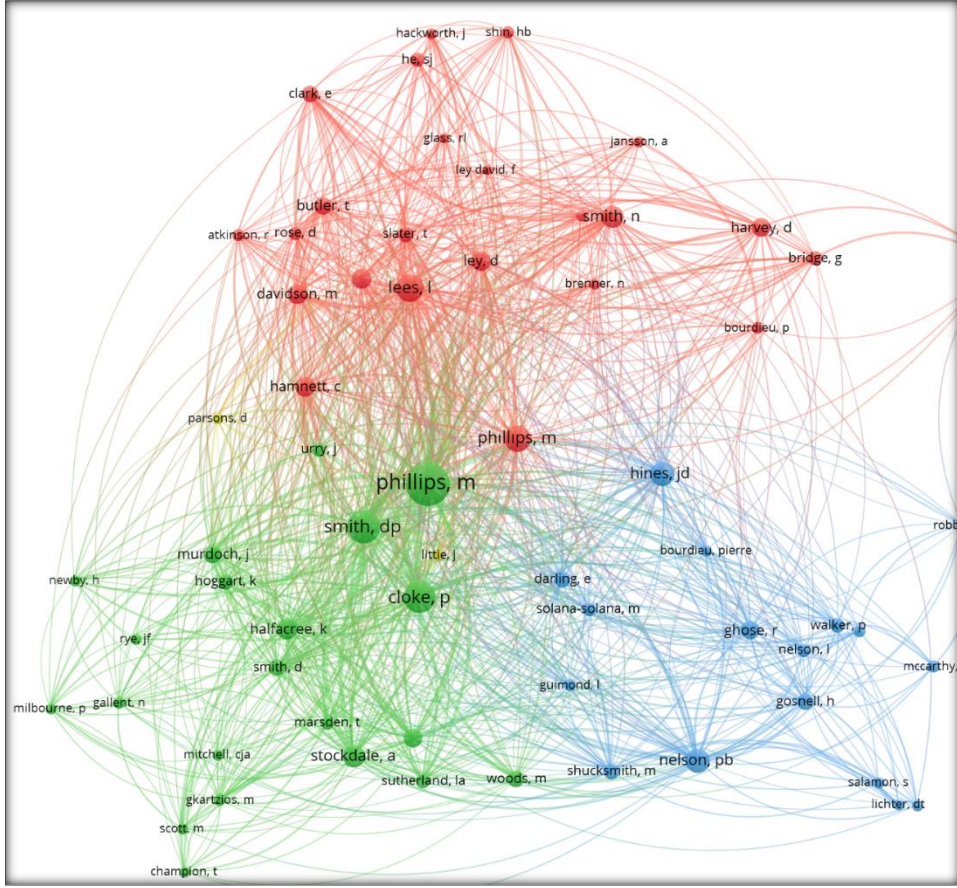
Şekil 8. İlişkisel ülkeler ağı

VOSviewer’da birlikte çalışma yapan kırmızı kümede Philips, Smith ve Brooking gibi yazarlar olarak bir ağ oluşturmakta, sarı kümede Nelson ve Hines bulunmaktadır. Yeşil kümede Gkartzios, Scott, Garrod bir ağ oluştururken, mavi kümede Halfacre ve Hurley gibi yazarlar birbiriyle ilişkilenebilir (Şekil 9).

Şekil 9. İlişkisel yazarlar ağı

Atıf ilişkisi bir yazarın diğer yazara atıf vermesi ile kurulmaktadır. Aynı yayındaki aynı atıflar arasında ilişki kurulmaktadır (Polat vd. 2022). Buna göre kırsal soylulaştırma konusunda 3 ana küme bulunmaktadır. Yeşil kümede Philips, Smith ve Cloke gibi en popüler yazarlar bulunmakta, kırmızı kümede Hamnett, Davidson ve Lees, mavi kümede ise Hines, Nelson vd. yer almaktadır (Şekil 10).

Şekil 10. Atıflara göre ilişkisel yazarlar ağı

Şekil 11’de tüm bu çalışmayı özetleyen bilgi haritası bulunmaktadır. Bibliyometrik analiz sonucu akademik gruplar/topluluklar, anahtar araştırma konuları ve kırsal soylulaştırmanın bilgi yapısı görselleştirilmiştir. Kırsal soylulaştırmanın bilgi haritasında, bilginin oluşumunda Philips, Smith, Farrell, Nelson, Hines alanyazında öne çıkan araştırmacılarıdır. Bilginin yapısını oluşturan ana kavramlar “sürdürülebilirlik”, “kırsal dönüşüm”, “refah/yaşam tarzı göçü”, “yer değiştirme” ve “hareketlilik”tir. Anahtar araştırma konuları ise 9 renk kümesi ile görselleştirilmiştir. Her bir renk kümesinde Şekil 6’da da açıklanan pek çok ilişkili anahtar konu bulunmaktadır. Bu anahtar konuları çalışmalarına konu edinen akademik gruplara veya topluluklara bakıldığında Philips, Hamnet ve Hines gibi yazarların başı çektiği görülmektedir. İngiltere, Birleşik Krallık, Amerika ve Avrupa’nın, bilgi haritasında ismi geçen üniversitelerinde kırsal soylulaştırma çalışmaları yürütülmektedir.

sürdürülebilirlik, yer değiştirme, kırsal yeniden yapılanması gibi konularla beraber araştırıldığı görülmüştür.

Araştırma sorularına göre değerlendirme yapıldığında, kırsal soylulaştırma tartışmalarını içeren yayınların 1985 yılında alanyazında görülmeye başlandığı 2018 yılı sonrasında yayın sayısını arttığı görülmektedir. Kırsal soylulaştırma çalışmaları İngiltere, Birleşik Krallık, ABD ve Avrupa'da ağırlıklı olarak gerçekleşmiştir. Aynı coğrafi alandaki üniversiteler daha kuvvetli işbirlikleri ve ilişkiler kurmuşlardır. Yazarlar da genelde aynı bölgelerde çalışma yapan yazarlardır. Kırsal soylulaştırma üzerine bilginin oluşumunda 2018 ve 2022 yılları arasında Phillips, Smith, Farrell, Dean, Hines gibi çok yayın yapmış ve çok atıf almış, genelde İngiliz kökenli yazarların kavramlarından yararlanmışlardır. Bilginin yapısında beş ayrı ana küme bulunmuştur, bunlar: sürdürülebilirlik, kırsal dönüşüm, yaşam tarzı göçü, yer değiştirme ve hareketlilik.

Bu kümeler dört ana konu etrafında, gelecekteki çalışmaların yönü ve eğilimi açısından özetlenebilir. Bunlar sırasıyla sürdürülebilir dönüşüm, kültürel sermaye ve kırsal dönüşüm, kırsal gelişme ve göç, kırsal yeniden yapılanma ve kent çeperinde yayılma konularıdır.

Bu araştırma kırsal soylulaştırma üzerine yapılmış araştırmaları akademik bir yöntemle ortaya koymakta ve bilgi gövdesini oluşturarak kapsamlı bir bilgi haritası çizmektedir. Anahtar araştırma konularını bularak potansiyel çalışmaları yönlendirmekte, araştırmacılara kırsal ve kent planlamasında ve sosyal bilimlerde çalışma yapacaklara geniş bir çerçeve sunmaktadır.

Sonuç olarak teknolojiye meydana gelen değişimler, iletişim ve haberleşme araçlarının artışı, internet, üretim araçlarının gelişmesi, son zamanda yaşanan küresel salgınlar yeni bir yerleşim sistemi kurulmasına yol açmıştır. Bu değişimin ilk başlangıcının yukarıdaki bibliyometrik analizlerden anlaşılacağı üzere sanayi devriminin başladığı İngiltere'den başlayarak Amerika ve 2000'li yıllar sonrasında dünyada birçok kırsal yerleşmeyi etkileyen bir sorun olduğu anlaşılmaktadır. Kırsal yerleşmelerin de hızlı bir şekilde değişmesine yol açmıştır. 1980'li yıllarda temel ekonomik sektörü tarımsal ve hayvancılık olan kırsal alanlar dönüşmeye başlamıştır. Doğaya yakın olmak isteyen, sakinlik, dinginlik arayışındaki kentliler yoğun üretimle ilgisi olmayan bir grup kırsal alanlara temelli ya da mevsimsel olarak yerleşmektedir. Bunun sonucunda tarım ve hayvancılık kırsal alanlarda azalırken yeni gelen grubun ihtiyaçlarını karşılamak üzere yeni fonksiyonlar kırsal yerleşimlerde yer seçmekte, tarım arazilerini tüketmekte ve yapıları alan ayak izi artarken doğal yaşam alanları ve kırsal peyzajı da kaybolmaktadır.

KAYNAKÇA

- Abrams, J., Bliss, J. C., & Gosnell, H. (2013). Reflexive gentrification of working lands in the American west: Contesting the 'middle landscape'. *Journal of Rural and Community Development* 8:114–58.
- Boddy, M. (2007). Designer neighbourhoods: new-build residential development in nonmetropolitan UK cities—the case of Bristol. *Environment and Planning A*, 39(1), 86-105.
- Bowler, A. and McBurney, B., 1991, Gentrification and the avant-garde in New York's East Village: The good, the bad, and the ugly. *Theory, Culture and Society*, Vol. 8, 49–77.
- Darling, E. (2004). Accommodating wilderness: Gentrification and the production of nature in the Adirondack

Park. City University of New York.

Darling, E. (2005). The city in the country: wilderness gentrification and the rent gap. *Environment and Planning A*, 37(6), 1015-1032.

Dronova, I. (2019). Landscape beauty: A wicked problem in sustainable ecosystem management?. *Science of the Total Environment*, 688, 584-591.

Farrell, J. (2021). *Billionaire wilderness: The ultra-wealthy and the remaking of the American West*. Princeton University Press.

Hamnett C., Williams P. (1980) Social Change in London: A Study of Gentrification, *The London Journal*, 6:1, 51-66.

Hamnett, C. (2003). Gentrification and the middle-class remaking of inner London, 1961-2001. *Urban studies*, 40(12), 2401-2426.

<https://www.vosviewer.com/>, 20.10.2022

Ilbery, B. (Ed.). (1998). *The Geography of Rural Change* (1st ed.). Routledge.

Kan, K. (2021). Creating land markets for rural revitalization: Land transfer, property rights and gentrification in China. *Journal of Rural Studies*, 81, 68-77.

Kocabıyık, C., & Loopmans, M. (2021). Seasonal gentrification and its (dis) contents: Exploring the temporalities of rural change in a Turkish small town. *Journal of Rural Studies*, 87, 482-493.

Lees, L., & Phillips, M. (Eds.). (2018). *Handbook of gentrification studies*. Edward Elgar Publishing.

Li, X., Wu, P., Shen, G. Q., Wang, X., & Teng, Y. (2017). Mapping the knowledge domains of building information modeling (BIM): a bibliometric approach. *Autom. Constr.*, 84, 195–206.

Marsden, T., & Sonnino, R. (2008). Rural development and the regional state: Denying multifunctional agriculture in the UK. *Journal of Rural Studies*, 24(4), 422-431.

McIntyre, N., Knowles-Yanez, K., & Hope, D. (2008). Urban Ecology as an Interdisciplinary Field: Differences in the use of "Urban" Between the Social and Natural Sciences. *J. Marzluff içinde, Urban Ecology* (s. 49-65). Washington: Springer Press.

Murdoch, J. & Marsden, T. (1994), *Reconstituting Rurality: Class, Community and Power in the Development Process*, University College London Press: London.

Nelson P.B. (2018). Spatial and temporal scale in comparative approaches to rural gentrification. *Dialogues in Human Geography*, 8, 40-46 .

Orhan, G. ve Güneş-Yücel Y., (2019). Kırsal mekânın metalaşması ve soylulaştırmanın köy hâli: Doğanbey Köyü'nün dönüşümü. *MAD Journal*, 1(8). 8-42.

Parsons D.J. 1978. *Rural Gentrification* , University of Sussex Research paper.

Phillips, M. (2002). The production, symbolization and socialization of gentrification: impressions from two Berkshire villages. *Transactions of the Institute of British Geographers*, 27(3), 282-308.

Phillips, M. (2004). Other geographies of gentrification. *Progress in human geography*, 28(1), 5-30.

Phillips, M. (2005). Differential productions of rural gentrification: illustrations from North and South Norfolk. *Geoforum*, 36(4), 477-494.

Phillips, M., Page, S., Saratsi, E., Tansey, K., & Moore, K. (2008). Diversity, scale and green landscapes in the gentrification process: Traversing ecological and social science perspectives. *Applied geography*, 28(1), 54-76.

Phillips, M., & Smith, D. P. (2018). Comparative ruralism and 'opening new windows' on gentrification. *Dialogues in Human Geography*, 8(1), 51-58.

- Polat, Z. A., Alkan, M., Paulsson, J., Paasch, J. M., Kalogianni, E. (2022). Global scientific production on LADM-based research: A bibliometric analysis from 2012 to 2020. *Land Use Policy*, 112, 105847.
- Redfern, P. A. (2003). What makes gentrification'gentrification'?. *Urban studies*, 40(12), 2351-2366.
- Rofe, M. W. (2003). 'I want to be global': Theorising the gentrifying class as an emergent élite global community. *Urban studies*, 40(12), 2511-2526.
- Scott, M., Smith, D. P., Shucksmith, M., Gallent, N., Halfacree, K., Kilpatrick, S., & Cherrett, T. (2011). *Interface. Planning Theory & Practice*, 12(4), 593-635.
- Slater, T. (2006). The eviction of critical perspectives from gentrification research. *International journal of urban and regional research*, 30(4), 737-757.
- Slater, T. (2011). Gentrification of the city. *The New Blackwell companion to the city*, 1. Gary Bridge, Sophie Watson 571-585.
- Smith, G. S., Breakstone, H., Dean, L. T., & Thorpe, R. J. (2020). Impacts of gentrification on health in the US: A systematic review of the literature. *Journal of Urban Health*, 97(6), 845-856.
- Smith, D.P.(2008).The Politics of Studentification and(Un) balanced'Urban Populations: Lessons for Gentrification and Sustainable Communities?. *Urban Studies*, 45(12), 2541-2564.
- Smith, D.P. & Phillips, D. A. (2001). Socio-cultural representations of greentrified Pennine rurality. *Journal of Rural Studies*, 17(4), 457-469.
- Smith, N. (1987). Gentrification and the rent gap. *Annals of the Association of American Geographers*, 77(3), 462-465.
- Sutherland, L. A. (2022). Picturing Gentrification: Co-Producing Affective Landscapes in an Agrarian Locale. *Society & Natural Resources*, 1-20.
- Stockdale A., Findaly A., Short D.(2000) The repopulation of rural Scotland: opportunity and threat *Journal of Rural Studies* Volume 16 243-257.
- Stockdale, A. (2006). The role of a "retirement transition" in the repopulation of rural areas. *Population, Space and Place*, 12(1), 1-13.
- Wang, H., Yang, Y. (2019). Neighbourhood walkability: A review and bibliometric analysis. *Cities*, 93, 43-61.
- Wang, J., Lim, M. K., Wang, C., Tseng, M. L. (2021). The evolution of the Internet of Things (IoT) over the past 20 years. *Computers & Industrial Engineering*, 155, 107174.
- Wu, H., Zhao, Z., Xue, X., Shen, G. Q., Yang, R. J., & Wang, L. (2020). An integrated scientometric and SNA approach to explore the classics in CEM research. *J. Civ. Eng. Manag.*, 26(5), 459-474.
- Wyly, E. K., & Hammel, D. J. (1999). Islands of decay in seas of renewal: Housing policy and the resurgence of gentrification, 711-771.
- Yeom, M., & Mikelbank, B. (2013). Gentrification: an introduction, overview, and application. *The 21st century American city: Race, ethnicity, and multicultural urban life*, 79-96.
- Zwęglińska-Gałecka, D. (2021). Rural Gentrification in Central and Eastern Europe. *Polish Sociological Review*, (216), 533-551.